

Економічна теорія

Олександр ВИШНЕВСЬКИЙ,
Марина БОЖИК

**СМАРТПРОМИСЛОВІСТЬ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА
ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Резюме

У статті обґрунтовано розвиток смартпромисловості як головної детермінанти державної промислової політики України в умовах глобальних трансформацій. Проаналізовано світові тренди деіндустріалізації за моделлю Лоуренса, які підтверджують односторонній рух кривої: зростання ВВП на душу населення скорочує частку виробництва у ВВП. В Україні відбувається прискорена деіндустріалізація на тлі маятникових коливань економічного розвитку, що потребує проведення адекватної вимогам сучасності реіндустріалізації. Визначено зовнішні та внутрішні фактори формування попиту й пропозиції на промислову продукцію, а також оцінено чинні програми політики «Зроблено в Україні». Для прикладного застосування логіки локального протекціонізму запропоновано формування реєстрів товарів, послуг і робіт за рівнем відповідності технологіям Індустрії 4.0 та створення спеціальних регуляторних режимів на базі індустріальних парків.

© Олександр Вишневський, Марина Божик, 2025.

Вишневський Олександр, д. е. н., старший дослідник, заступник директора, Інститут економіки промисловості НАН України, Київ, Україна. ORCID: 0000-0002-2375-6033 Email: vishnevskiy_o@nas.gov.ua
Божик Марина, аспірантка, Інститут економіки промисловості НАН України, Київ, Україна. ORCID: 0009-0009-2976-6118 Email: marinac2020@gmail.com

Ключові слова:

економічний розвиток, Індустрія 4.0, локальний протекціонізм, промислова політика, реіндустріалізація, смартпромисловість.

Класифікація за JEL: O25, L52.

4 таблиці, 5 рисунків, 50 джерел літератури.

Постановка проблеми

У сучасних політико-економічних умовах актуалізація державної промислової політики набуває критичного значення, бо саме промисловість обумовлює в довгостроковій перспективі конкурентоспроможність та резилієнтність економіки, а також формує базу для забезпечення адекватного рівня національної безпеки. Зараз відбувається трансформація промисловості, яка діє за принципами Третьої промислової революції, у смартпромисловість, яка відповідає вимогам Четвертої промислової революції. Ця трансформація призводить не лише до перетворення чинних виробничих потужностей та відповідного інституційного середовища, а й обумовлює їх релокацію на глобальному рівні. Прикладом одного з інструментів впливу на цей процес є тарифна політика. Тому не випадково, що виконавча влада провідної економіки світу (США) активізувала перегляд (підвищення) тарифів на імпорт як інструмент формування умов для відродження промисловості на нових технологічних засадах. Така політика неминуче призведе до перегляду тарифної та промислової політики інших головних економік світу, таких як ЄС чи Китай, що обумовить пошук нової торгівельно-технологічної точки глобальної рівноваги.

Україна з початку 1990-х років перебуває в межах тренду деіндустріалізації економіки, який останніми роками посилюється повномасштабними бойовими діями. Внутрішня суперечність процесу історично обумовленого зниження ролі промисловості як у структурі ВВП, так і в структурі зайнятості,

на тлі підвищення потенціалу її продуктивності через впровадження технологій Четвертої промислової революції та інтеграцію до економічного простору ЄС, вимагає адекватної промислової політики, яка досі залишається неформалізованою на законодавчому рівні.

Спроби сформувати сучасну державну промислову політику, яка відповідає викликам часу, у 2024 р. залишилися на рівні зареєстрованих проєктів законів (проєкт Закону «Про промислову політику та прогнозованість реального сектору економіки», № 11331 від 11.06.2024 (Верховна Рада України, 2024a); проєкт Закону «Про промислову політику та забезпечення безперервності підприємницької діяльності в умовах воєнного стану», № 11331-1 від 17.06.2024 (Верховна Рада України, 2024b); проєкт Закону «Про засади державної промислової політики», № 11331-2 від 17.06.2024 (Верховна Рада України, 2024c).

Розуміння важливості цього питання у представників уряду не викликає сумнівів. Так, у Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 р. передбачається «проведення дослідження стосовно запроваджених практик Індустрії 4.0 та Індустрії 5.0; підтримка забезпечення створення умов функціонування центрів впровадження Індустрії 4.0 в регіонах України, зокрема фабрик-лабораторій при закладах вищої освіти» (Кабінет Міністрів України, 2024). Таким чином, перед Україною стоїть виклик щодо формування та реалізації промислової політики, адекватної сучасним перетворенням у глобальній економіці, яка передбачає смартизацію промисловості.

Огляд літератури

Аналіз останніх досліджень та публікації щодо формування сучасної промислової політики свідчить, що це питання актуальне для наукової спільноти.

Так, Ф. Бульфоне, Т. Ерген та Е. Маггор (Bulfone та ін., 2024) акцентують увагу на тому, що нічого так яскраво не свідчило про зниження привабливості неолібералізму в останні роки, як відродження промислової політики. Низка амбітних політичних ініціатив, таких як Закон про чіпи та науку США (U.S. Congress, 2022a), Закон про зниження інфляції (IRA) (U.S. Congress, 2022b), Промисловий план Зеленого курсу ЄС (GDIP) (European Commission, 2023) та Зелений новий курс Південної Кореї (European Parliament, 2021), демонструють, що повернення промислової політики стало чимось більшим, ніж поодинокі відхилення від глобалізації. Також вказують на тектонічну «реконфігурацію капіталізму» (Durand, 2023), завдяки якій межі між ринками, інституціями та державами поступово переглядаються. У ЄС посилюються

процеси, спрямовані на послаблення регуляторних обмежень та сприяння національній і транскордонній промисловій політиці, а також захисту єдиного ринку від несправедливої іноземної конкуренції та надмірного іноземного впливу (Di Carlo та Schmitz, 2023).

У праці С. Маріотті (Mariotti, 2025) розглядаються нові тенденції, такі як реконфігурація глобалізації з нульовою сумою та повернення держав до політики інтервенціонізму й технонаціоналізму, а також аналізуються промислові стратегії провідних держав, спрямовані на економічну автономію та безпеку. У підсумку пропонуються оцінка щодо потенціалу відкритої стратегічної автономії бути позитивним орієнтиром для промислової політики ЄС, не завдаючи шкоди принципам відкритої економіки та багатосторонньої співпраці.

У дослідженні Д. Дьорффі (Györfy, 2024), на прикладі індустрії акумуляторів для електромобілів через порівняльний аналіз особливостей господарювання Швеції та Угорщини, доводиться, що ліберальна демократія виявляється сумісною лише з моделлю скоординованої ринкової економіки Швеції, тоді як в Угорщині неліберальний режим і модель залежної ринкової економіки взаємно підсилюються на тлі зростання суспільного усвідомлення недоліків залежності, таких як неефективний розподіл ресурсів, екологічна шкода та обмеження можливостей модернізації. Відповідно, стратегічні цілі ЄС забезпечуються лише шведською моделлю, тоді як угорська модель поглиблює інституційні розбіжності в середині ЄС.

С. Донеллі (Donnelly, 2023) аналізує політику щодо мікрочипів та критичної інфраструктури ІКТ у США та ЄС, зосереджуючи увагу на зростанні ролі геополітичних загроз з позицій С. Волта (Walt, 1987) як рушійної сили промислової політики, експортного контролю, самодостатності та френдшо-рингу. У США сильне та двопартійне сприйняття загроз сприяє комплексному й добре фінансованому промисловому курсу. В ЄС також наявні занепокоєння, проте розбіжності в національних пріоритетах послаблюють політичний реалізм, зберігаючи прихильність до ліберальних підходів щодо глобальних ланцюгів постачання та займаючи реалістичну позицію щодо нарощування потенціалу незалежно від безпосередніх загроз.

Міжнародні організації також приділяють значну увагу промисловій політиці. Наприклад, ОЕСР лише у червні–липні було підготовлено низку ґрунтовних аналітичних матеріалів: (1) Продуктивність серед фірм, що патентують технології Четвертої промислової революції: фокус на канадських фірмах (Calvino та ін., 2025); (2) Ринкові наслідки промислових субсидій (OECD, 2025c); (3) Інституційна основа промислової політики (OECD, 2025a); (4) Кількісна оцінка промислових стратегій 2019–2022: тенденції та пріоритети в 11 країнах ОЕСР (OECD, 2025b). Так, за даними дослідження (OECD, 2025b), підтримка промислової політики збільшилась між 2019 і 2022 рр. Гранти та податкові витрати зросли з середнього рівня 1,40% ВВП до 1,53% ВВП. Одночасно обсяг фінансових інструментів також збільшився з середнього рівня 2,00% ВВП у 2019 р. до 2,12% ВВП у 2022 р. Результати дослідження «Про-

дуктивність серед фірм, що патентують технології Четвертої промислової революції: фокус на канадських фірмах» показують, що більш продуктивні та великі компанії з більшою ймовірністю мають патенти 4IR (Calvino та ін., 2025).

В Україні, в умовах тривалої деіндустріалізації питання промисловості та реалізації промислової політики також перебувають у фокусі постійної уваги (Мазур, 2016; Амоша та ін., 2018; Залознова, 2018; Венгер, 2020; Кушніренко, 2020; Вишневський, 2022; Дейнеко та ін., 2023; Підоричева та Баш, 2025). Хоча всі вітчизняні науковці констатують наявні проблеми, однак теоретико-практичний базис для формування сучасної промислової політики все ще недостатньо розроблений у контексті урахування глобальних трендів та національних особливостей, що заважає формуванню прикладної промислової політики.

На основі аналізу попередніх досліджень визначено, що невирішеною все ще є важлива науково-практична проблема, пов'язана з забезпеченням теоретичного базису розвитку смартпромисловості в умовах історично обумовленого тренду на деіндустріалізацію.

Відповідно, **метою статті** є обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій з розвитку смартпромисловості як детермінанти промислової політики України в умовах сучасних глобальних трансформацій.

Методологія дослідження

Методологічна основа дослідження охоплює низку взаємодоповнювальних методів. Застосовано теоретичний аналіз та синтез наукових джерел, зокрема щодо світових трендів деіндустріалізації. Головним методом є порівняльний та статистичний аналіз динаміки частки промисловості у ВВП та зайнятості, а також ВВП на душу населення, що дає змогу зіставити ситуацію в Україні з глобальними трендами та досвідом США на основі даних Світового банку.

Для візуалізації та систематизації даних використано графічний та табличний аналіз. Крім того, застосовано системний аналіз для класифікації факторів впливу на попит і пропозицію в українській промисловості. Метод аналогій та кейс-стаді (ситуаційний аналіз) демонструє теоретичні положення на прикладі сучасної промислової політики США. Використовуючи методи узагальнення та формулювання рекомендацій, академічні висновки сформовано у практичні поради для уряду та бізнесу.

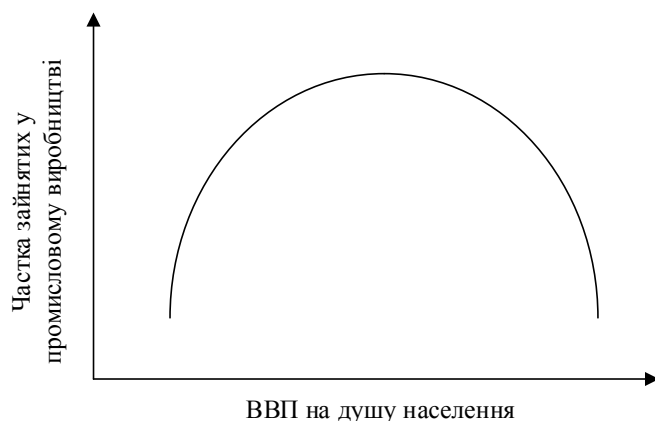
Результати дослідження

Україна та тлі світових трендів

Як один з теоретичних елементів дослідження використано напрацювання професора Р. Лоуренса (Lawrence, 2024), викладені в роботі «Позаду кривої: Чи може виробництво й надалі забезпечувати інклюзивне зростання?», де проаналізовано залежність між розвитком економіки та промисловості (рис. 1), а також поставлена під сумнів теза, що робочі місця у виробничому секторі США були фундаментально підірвані міжнародною торгівлею, і американська торговельна політика значною мірою є причиною скорочення зайнятості в економіці США. Відповідно, з його позицій, розглядається недостатньо обґрунтована теза, згідно з якою ключ до відновлення середнього класу США полягає у відродженні промислової політики та виробничого сектору.

Рисунок 1

Крива залежності між часткою зайнятих у промисловому виробництві та ВВП на душу населення

Джерело: складено авторами за (Lawrence, 2024).

Відповідно, зростання глобального ВВП на душу населення у довгостроковій перспективі має призвести до зменшення частки промисловості у ВВП.

Як буде продемонстровано далі на прикладі України, це відповідає лише руху в один бік. Тобто, коли ВВП на душу населення зростає, частка промисловості скорочується. Але коли ВВП скорочується, частка у промисловості не зростає.

Загалом відомо, що на тлі економічного розвитку частка сільського господарства зменшується. Аналогічно, останніми десятиліттями із зростанням економіки частка сфери послуг збільшується. Відповідно, частка зайнятості у виробництві слідує за перевернутою U-подібною кривою. На початкових етапах економічного розвитку країн частка зайнятості у виробництві зростає, досягає піку, а потім знижується. Майже кожна велика промислово розвинена країна, а також багато країн, що розвиваються, також пройшли цей період.

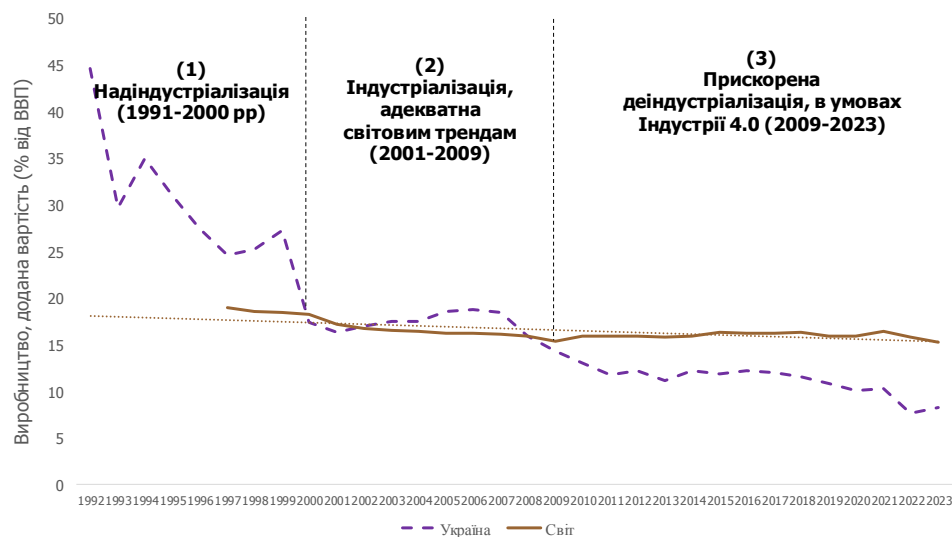
Науковець робить висновок, що окремі країни переважно вважають, що розуміють власні проблеми у виробництві, але не усвідомлюють, що вони є частиною спільного структурного зрушення. Так, Китай у 2013 р. досяг піку зайнятості у переробній промисловості (manufacturing) на рівні 19,3%. Цей рівень, як зазначає професор Лоуренс, значно нижчий, ніж рівні, яких промислові економіки змогли досягти на піку свого розвитку. Таке явище отримало назву передчасної деіндустріалізації. Це означає, що пізнім країнам стає все важче досягти цих рівнів (Lawrence, 2024). Але зайнятість у промисловості Китаю у широкому сенсі (зокрема добувна промисловість, комунальні послуги, будівництво) станом на 2013 р. становила близько 30%, та після скорочення до 29% у 2015 р. знову відновила зростання та досягла 32% у 2023 р. (World Bank, n.d.-b).

У цьому контексті Україна давно перетнула свою пікову точку зайнятості у промисловості. У промисловому розвитку України можна виокремити 3 етапи (рис. 2). Спочатку Україна була в ситуації надіндустріалізації (1991–2000 рр.), потім перебувала у стані, адекватному світовим трендам (2001–2009 рр.). Зараз триває прискорена (відносно світових трендів) деіндустріалізація (2009–2023 рр.), а отже, актуальним є завдання трансформувати деіндустріалізацію у смартіндустріалізацію.

Сьогодні відбувається процес, аналогічний тому, як колись сільське господарство стало складовою виробництва, а прошарок селян, який домінував тисячоліттями у структурі зайнятості, не тільки скоротився на порядок, а й перетворився на зайнятих у промисловому виробництві.

Рисунок 2

Етапи трансформації промисловості України у 1991–2023 рр.

Джерело: складено авторами за даними World Bank (n.d.-b).

Виробництво стає складовою сфери послуг (через застосування смартфонів та цифрових платформ). Водночас у вартості товарів постійно зростає частка програмного забезпечення. Наприклад, за оцінкою CEO Renault Group Луки де Мео, до 2030 р. вартість програмного забезпечення в автомобілі збільшиться до 40% (з 20% у 2022 р.) (De Meo, 2023). А в Китаї працює парк із 100 автономних електричних кар'єрних самоскидів на вугільному розрізі Імін'я у Внутрішній Монголії, якими управляють через хмарний сервіс з використанням мережі 5G-A та алгоритмів штучного інтелекту, що дозволяє передавати HD-відео та оптимізувати маршрути в режимі реального часу, час очікування та підвищувати експлуатаційну ефективність, мінімізувати ризики виробничого травматизму, максимально використовуючи переваги спільної роботи парку вантажівок (Huawei, 2025).

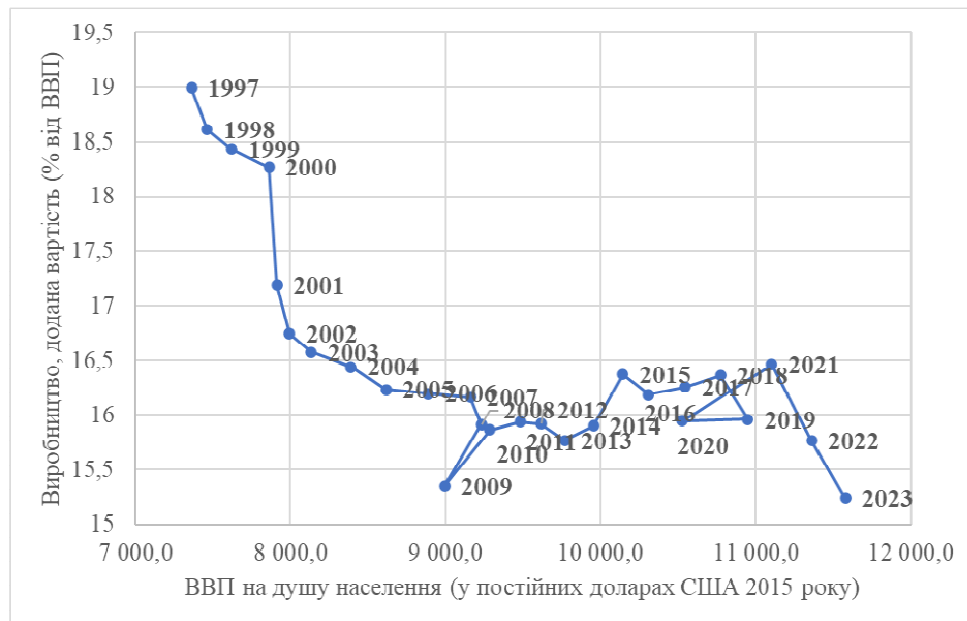

Виробництво на тлі загальної економічної динаміки

Як зазначалося раніше, загальний світовий тренд розвитку промисловості характеризується такою логікою: чим більш економічно розвинене суспільство, тим менша частка ВВП припадає на виробництво (рис. 3). У світі частка доданої вартості, створеної у виробництві, скоротилася з 19% до 15,2% ВВП протягом 1997–2024 рр. на тлі зростання ВВП на душу населення у 1,6 раза за аналогічний період.

Рисунок 3

Частка виробництва у ВВП на тлі динаміки ВВП на душу населення в світі (1997-2024 рр.)

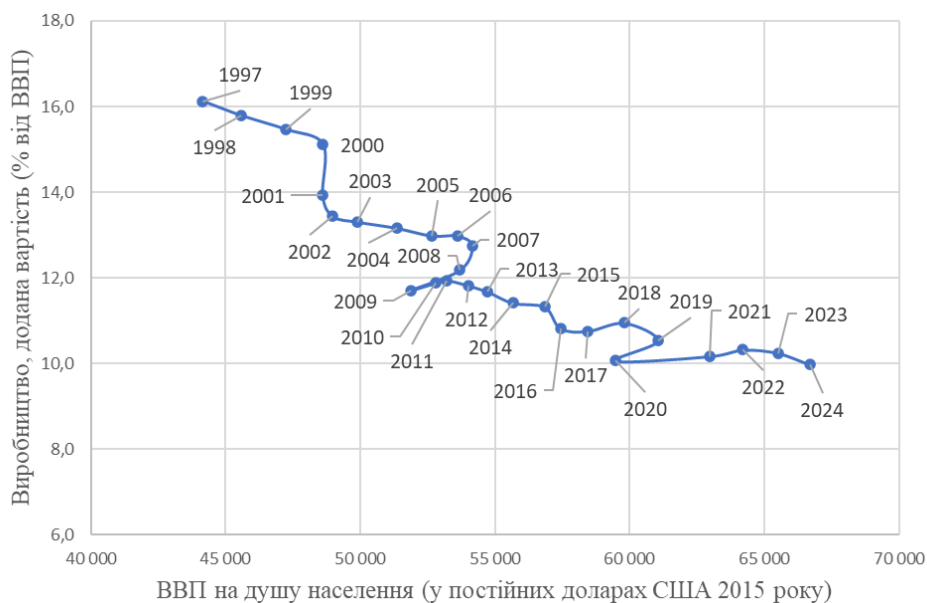

Джерело: складено авторами за даними World Bank (n.d.-a, n.d.-b).

У США простежується динаміка, яка багато в чому узгоджується із загальносвітовою (рис. 4). Скорочення частки виробництва у ВВП (з 16,1% у 1997 р. до 10,0% у 2024 р.) відбувалося в умовах зростання ВВП на душу населення, яке збільшилося у 1,5 раза.

Рисунок 4

Частка виробництва у ВВП на тлі динаміки ВВП на душу населення у США (1997-2024 рр.)

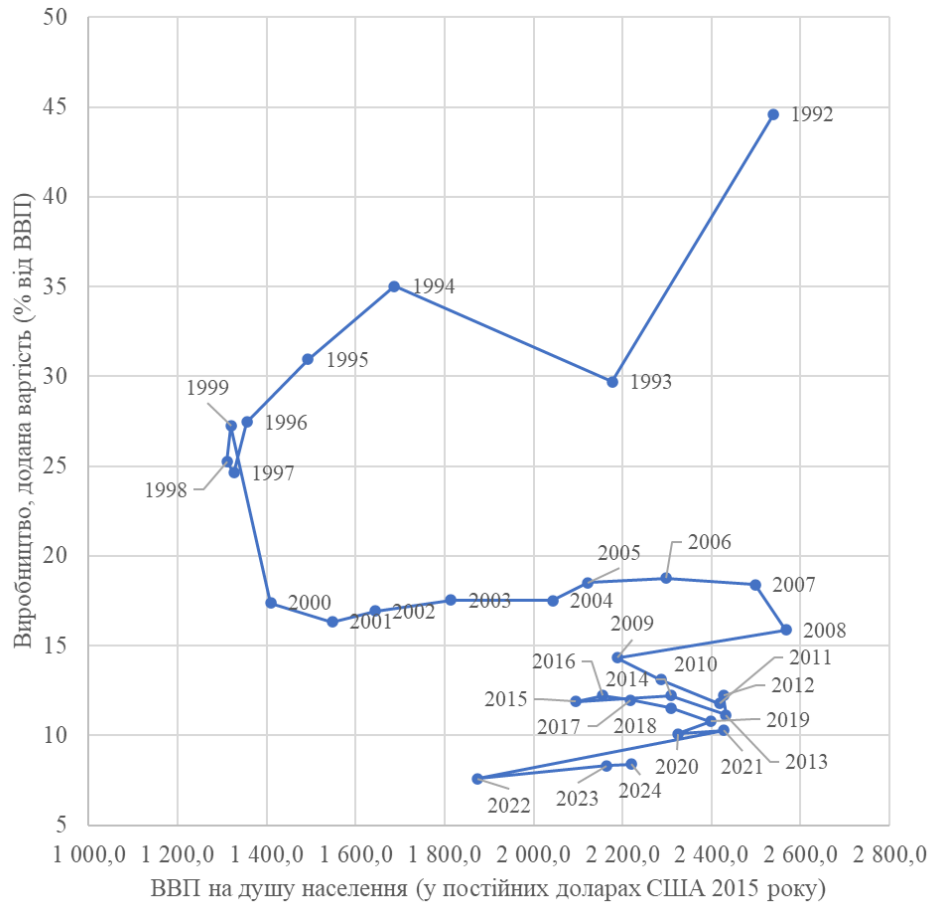

Джерело: складено авторами за даними World Bank (n.d.-a, n.d.-b).

В Україні траєкторія розвитку виробництва та загальних економічних трансформацій значно відрізняється від динаміки у світі та США (рис. 5). Простежується спіраль деіндустріалізації на тлі економічної деградації. Прискорене зниження частки виробництва у ВВП з 45% у 1992 р. до 8,2% у 2023 р. Динаміка ВВП на душу населення демонструвала маятникові коливання без зростання. Так, ВВП на душу населення (у постійних доларах США 2015 року) не перевищує 2,6 тис. дол США, що в понад 5 разів менше, ніж у середньому по світу.

Рисунок 5

Частка виробництва у ВВП на тлі динаміки ВВП на душу населення в Україні (1992–2024 рр.)

Джерело: складено авторами за даними World Bank (n.d.-a, n.d.-b).

Теоретичний тренд (рис. 1) на зменшення ролі виробництва у певному сенсі підтверджується. Тобто і Україна, і світ знаходяться на низхідній частині кривої (точку перетину пройдено), і зменшення частки промисловості у ВВП в середньому історично обумовлено.

Ґрунтуючись на результатах своїх досліджень, професор Р. Лоуренс стверджує, що «зростання продуктивності самого виробництва змушує частку зайнятості у цьому секторі скорочуватися» (Lawrence, 2025). Це не викликає сумнівів. А ось твердження, що «виробництво поступається місцем послугам» (Lawrence, 2025), потребує більш ґрунтовного осмислення. Скоріше, у процес виробництва інтегрує все більше послуг. Якщо повернутися до наведеного раніше прикладу щодо видобутку вугілля у Внутрішній Монголії, то можна помітити, що головна відмінність від традиційної моделі – це імплементація у процес високотехнологічних послуг, пов'язаних зі збором, передачею, обробкою та використанням даних.

Тобто чим більш високотехнологічне виробництво, тим меншу частку з часом воно займає в економіці (за інших рівних умов у закритій економічній системі). Звичайно, якщо є досить великі зовнішні ринки збуту, які постійно розширюються, то потенційно можливе одночасне підвищення технологічності виробництва та збільшення зайнятості.

Спроба реіндустріалізації на прикладі сучасної політики США

Згідно зі статистикою (World Bank, n.d.-a), в історії за останні понад 60 років були лише поодинокі випадки, щоб на рівні окремої держави обсяг переробної промисловості як частка доданої вартості у ВВП двічі та більше разів зростав протягом тривалого періоду (понад 3 роки)¹ або збільшувалась зайнятість у промисловості (табл. 1). Тобто щоб графік динаміки відсотка виробництва у ВВП мав два або більше достатньо виражених локальних максимумів. Відповідно, якщо країна перейшла на тренд «деіндустріалізації», то вкрай рідко відбувається стійкий відносно довготривалий зворотний тренд. У підтвердження цієї тези Д. Родрік зазначає, що «марно шукати у світі успішні приклади, що доводять зворотний процес деіндустріалізації зайнятості» (англ. – «Moreover, one looks in vain around the world for successful examples of reversing the de-industrialization of employment») (Rodrik, 2024). Але такі приклади точно відомі щодо промисловості у широкому сенсі (табл. 1).

¹ Як перший приклад можна навести Республіку Корею, яка у 1988 р. досягла 27,6% виробництва у ВВП, потім цей показник скоротився до 24,1% у 2003 р. Наступний пік був зафіксований у 2011 р. (28,2%).

Другим прикладом є Туреччина, яка спочатку досягла локального піку у 1989 р. (23%) та локального мінімуму у 2010 (15%), а після цього відновилась у 2021 р. (22%).

Третім прикладом є Мексика, де часто простежувались аналогічні коливання. Три локальні максимуми у 22% (1970 р., 1988 р., 1997 р.) розділені двома локальними мінімумами – 1982 р. (17%), 1992 р. (19%). Після цього можна виокремити щонайменше ще один локальний мінімум (2009 р. – 17%) та локальний максимум (2021 р. – 21%) (World Bank, n.d.-d).

Таблиця 1

**Приклади відчутної реіндустріалізації зайнятості у промисловості
 (% від загальної зайнятості) (оцінка МОП, змодельована),
 у 1991–2023 рр.**

Країна	Напрямок змін	Період, рр.	Тривалість, років	Локальний екстремум, %	Різниця між екстремумами, в.п.
Румунія	↓	1991–2000	9	34; 26	-8
	↑	2000–2008	8	26; 32	+6
	↓	2008–2012	3	32; 28	-4
	↑	2012–2023	11	28; 33	+5
Болгарія	↓	1992–2003	11	44; 32	-12
	↑	2003–2008	5	32; 36	+5
Польща	↓	1991–2002	11	33; 29	-4
	↑	2002–2008	8	29; 32	+3
	↓	2008–2010	2	32; 30	-2
	↑	2010–2019	9	30; 32	+2
Таїланд	↑	1991–1996	5	16; 22	+6
	↓	1996–1998	2	22; 19	-3
	↑	1998–2007	9	19; 21	+2
	↓	2007–2011	4	21; 19	-2
	↑	2011–2016	5	19; 24	+5
Китай	↓	1997–2002	5	24; 21	-3
	↑	2002–2012	10	21; 30	+9
Мексика	↓	1991–1995	4	23; 22	-1
	↑	1995–2000	5	22; 27	+5

Джерело: складено на основі World Bank (n.d.-c).

Примітка: Включаючи переробну та добувну промисловість, комунальні послуги, будівництво.

Тому викликає значну увагу сучасна промислова політика США, яку реалізує адміністрація президента Д. Трампа (Reynolds, 2025; Smith, 2025; The White House, 2025), сутність якої полягає у поєднанні двох головних напрямів.

Перший напрям передбачає захист внутрішнього ринку від імпорту через збільшення розміру тарифів на імпорт. Протекціонізм має залишити та розширити ринкові ніші для виробників промислової продукції в середині США і в підсумку сприяти захисту наявних та створенню нових високооплачуваних робочих місць.

Другий напрям спрямований на створення більш сприятливих умов для ведення бізнесу у сфері високотехнологічного виробництва у середині країни через зниження вартості енергії, формування пропозиції дешевих грошей (про свідчить тиск адміністрації Д. Трампа на керівництво ФРС²), державного фінансування стратегічних секторів промисловості. Також опосередкованим інструментом посилення цього напрямку є боротьба з нелегальними мігрантами, які обмежують ринкові стимули модернізації виробничої бази через формування пропозиції дешевої робочої сили.

Реалізація як першого, так і другого напрямку стикається з певними труднощами. Підвищення тарифів на імпортовані товари неминує призведе до їх подорожчання для кінцевих споживачів. Швидке створення нових виробничих потужностей, альтернативних тим, що працюють за кордоном, не завжди можливе. Наприклад, у першу каденцію Д. Трампа не вдалося збільшити частку зайнятості у промисловості. І за президенства Джо Байдена ця тенденція тривала (Rodrik, 2024).

З огляду на те, що така політика не була затребувана протягом десятиліть раніше, це відображає об'єктивний процес втрати технологічного лідерства. Якщо США почали перш за все застосовувати тарифні методи захисту внутрішнього товаровиробника, це означає, що технологічне домінування США завершилося, і можливість отримувати інноваційну ренту вичерпана. Конкуренти роблять аналогічні товари дешевше.

Водночас США все ще є багато в чому трендмейкерами, тому, ймовірно, політику США повністю або частково почнуть застосовувати інші країни або об'єднання (наприклад, ЄС). З огляду на це у процесі формування промислової політики України доцільно враховувати як підходи США, так і наслідки їх впровадження.

Напрями смартизації промислового виробництва в Україні

На відміну від США, Україна має значно менші внутрішні ресурси та можливості впливу на зовнішніх торговельних партнерів для масштабного забезпечення промислової політики, спрямованої на стимулювання переходу від Індустрії 3.0 (та нижче) до Індустрії 4.0 (5.0).

Систематизацію зовнішніх та внутрішніх факторів позитивного та негативного впливу на попит та пропозицію щодо виробництва промислової продукції в Україні наведено у табл. 2 і 3.

---

² Див.: Тунік-Фриз (2025).

Таблиця 2

**Зовнішні та внутрішні фактори впливу на попит (споживання)
 на продукцію промислового виробництва**

Вплив	Позитивний (зростання)	Негативний (зменшення)
Внутрішній	<ul style="list-style-type: none"> - Зростання попиту на оборонну продукцію в середині країни; - зростання середніх зарплат на тлі зниження рівня безробіття; - впровадження програм пільгового кредитування та субсидування для промислових підприємств. 	<ul style="list-style-type: none"> - Низька купівельна спроможність населення (незважаючи на зростання середніх зарплат) та бізнесу порівняно (насамперед відносно країн-членів ЄС); - зменшення кількості споживачів (фізичних та юридичних осіб); - «жорсткі» умови кредитування (відносно висока ставка НБУ 15,5%, спрямованість комерційних банків на мінімізацію ризиків).
Зовнішній	<ul style="list-style-type: none"> - Зовнішнє фінансування, зокрема видатків державного бюджету; - розширення ринків через формування зони вільної торгівлі (ЄС, Канада, Туреччина, Ізраїль, Велика Британія тощо); - зростання глобального попиту на продовольчі товари через зростання кількості населення планети та збільшення купівельної спроможності країн, що розвиваються. 	<ul style="list-style-type: none"> - Зниження або припинення економічної діяльності у значній кількості територій через повномасштабні бойові дії; - глобальна економічна нестабільність, повільний економічне зростання країн-членів ЄС; - зниження попиту на вітчизняний промисловий експорт, зокрема через проблеми з логістикою для експорту товарів через тривалі бойові дії; - зростання обсягів промислового імпорту, який створює конкуренцію для внутрішнього виробництва.

Джерело: складено авторами.

Внутрішньоекономічними позитивними факторами, які стимулюють попит на продукцію промисловості, є зростання державного замовлення на оборонну продукцію, підвищення середніх зарплат, зниження безробіття, а також реалізація програм пільгового кредитування та субсидування підприємств. Зовнішньоекономічні позитивні фактори стосуються розширення ринків збуту через зони вільної торгівлі та зростання глобального попиту на продукцію харчової промисловості.

Негативно на промисловий попит у середині країни впливають низька купівельна спроможність населення і бізнесу, зменшення кількості споживачів, а також жорсткі умови кредитування. Ззовні обмежується попит на промислову продукцію через глобальну економічну нестабільність, логістичні проблеми та зростання промислового імпорту на тлі тривалих масштабних бойових дій.

Варто зазначити, що з позицій захисту внутрішнього ринку сумнівною є корисність укладання угод про зону вільної торгівлі з більш економічно розвиненими країнами. Наприклад, угоди з Туреччиною чи Ізраїлем, де стрімко розвивається промислове виробництво, зокрема у високотехнологічній сфері, створюють суттєву додаткову конкуренцію для вітчизняних виробників.

На виробництво промислових товарів також впливають різноспрямовані фактори (табл. 3). Внутрішнє стимулювання виробництва відбувається за рахунок державних програм підтримки промисловості. Зовнішні позитивні імпульси стосуються міжнародних інвестицій, зокрема за Данською моделлю партнерства, та розширення доступу до зовнішніх ринків завдяки торговельним угодам.

Негативний вплив на виробництво промислової продукції в Україні обумовлений переважно зростанням цін постачальників та браком робочої сили. Пошкодження та руйнування виробничої й логістичної інфраструктури, енергетична залежність, обмежений доступ до сировини, а також відтермінування міжнародними інвесторами вкладень капіталу через високі ризики є основними зовнішніми факторами негативного впливу.

З огляду на викладені вище фактори, спроможності української промисловості до смартизації тільки за допомогою ринкового механізму є вкрай обмежені, а отже, недостатні для гармонійного розвитку промисловості відповідно до вимог Індустрії 4.0 (5.0). Глобальний тренд на деіндустріалізацію ускладнюється специфічними для України факторами, що обумовлює необхідність проведення зваженої політики на принципах локального протекціонізму (Вишневський, 2023).

Цей рух є природним у чинних умовах, тому уряд реалізує низку ініціатив у межах державної політики «Зроблено в Україні», середньостроковою метою якої є наростити частку переробної промисловості в структурі ВВП до 20% (Міністерство економіки, довідка і сільського господарства України, 2025b), а також програми та ініціативи для одночасного стимулювання попиту та пропозиції (табл. 4). У попередніх дослідженнях такий підхід визначено, як локальний протекціонізм.

Таблиця 3

**Зовнішні та внутрішні фактори впливу на пропозицію (виробництво)
 продукції промислового виробництва**

Вплив	Позитивний (зростання)	Негативний (зменшення)
Внутрішній	<ul style="list-style-type: none"> - Державні програми та заходи підтримки промисловості (пільгові кредити, спеціальні економічні зони); - часткове відновлення обсягів робочої сили та зниження безробіття (зниження рівня безробіття до 11,2%³ у липні 2025 р. (найнижчий показник з березня 2022 р.); державні програми перекваліфікації, зокрема для ветеранів). 	<ul style="list-style-type: none"> - Зростання цін постачальників^a; - зменшення (брак) робочої сили, зокрема висококваліфіковано.
Зовнішній	<ul style="list-style-type: none"> - Міжнародні інвестиції (Датська модель партнерства^b). 	<ul style="list-style-type: none"> - Пошкодження чи руйнування виробничої та логістичної інфраструктури через бойові дії; - енергетична залежність (висока ціна та обмежена пропозиція імпортованих енергоресурсів); - обмеження доступу до сировини та комплектуючих; - міжнародні інвестори скорочують або відтермінують вкладення капіталу в Україну через високі ризики (наприклад, BlackRock припинив пошук інвесторів для відновлення України^c); - підвищення конкуренції через розширення доступу до вітчизняного ринку іноземних виробників в межах торговельних угод (ЄС, Канада, Ізраїль, Туреччина, Велика Британія тощо).

Джерело: складено авторами. Примітки: ^aЗвіт «Барометр бізнесу» за серпень 2025 (Торгово-промислова палата України, 2025); ^bМіністерство економіки, доповідь і сільськогосподарства України (2025a); ^cLeonard та ін. (2025).

³ Трекер економіки України під час війни (Центр економічної стратегії, 2025). <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>

Таблиця 4

**Систематизація програм та ініціатив у межах політики
«Зроблено в Україні» з позицій попиту та пропозиції**

Стимулювання з позицій попиту (споживання)	Стимулювання з позицій пропозиції (виробництва)
<ul style="list-style-type: none"> - Програма «Доступні кредити 5-7-9%» для ОСББ та ЖБК (сума: до 5 млн грн; строк: до 5 років; ставка 7% річних); - Програма компенсацій аграріям за придбання техніки та обладнання українського виробництва (обсяг компенсації до 25%; локалізація понад 60%); - Програма компенсації 15% вартості (без ПДВ) за придбання енергетичного, будівельного, колісного та спеціального обладнання українського виробництва (рівень локалізації не менше 40%); - Грантова програма «Власна справа»; - Програма доступного іпотечного кредитування «Оселя»; - Локалізація (Перелік локалізованих товарів. Для закупівель через тендерні процедури міського транспорту, комунальної техніки, залізничного транспорту і продукції енергетичного машинобудування вимагається не менше 20% української складової); - Програма «Шкільний автобус»; - Програма «Національний кешбек»; - Маркування товарів «Зроблено в Україні». 	<ul style="list-style-type: none"> - Програма «Доступні кредити 5-7-9%» для всіх (сума: до 150 млн грн; строк до 10 років); - Грантова програма на розвиток переробних підприємств (сума до 8 млн грн у розмірі до 50% вартості проекту з розвитку переробки, а для виробників дронів – до 80%); - Програма грантів для ветеранів (сума 0,5-1 млн грн; умова створення нових робочих місць); - Розвиток індустріальних парків^a; - Діяльність офісів «Зроблено в Україні»; - «Робота»; - Програми у межах діяльності ЕКА (страхування прямих інвестицій; страхування інвестиційних кредитів; страхування зовнішньоекономічних договорів); - Програма державного стимулювання створення та функціонування індустріальних парків.

Джерело: Складено за даними Міністерства економіки, довідки і сільського господарства України (2025b) та Зроблено в Україні (n.d.).

Примітка: ^aПрограма передбачає фінансування до 150 мільйонів гривень для забезпечення будівництва необхідної інфраструктури Індустріальних парків. Кошти надаються на безповоротній основі, покриваючи до 50% кошторисної вартості робіт, таких як облаштування території або будівництво інженерно-транспортної інфраструктури.

Таким чином, можна визначити два потенційні підходи щодо стимулювання розвитку смартпромисловості: (а) удосконалення або розширення чинних програм, наведених у табл. 4, або (б) створення додаткових.

Адаптація розглянутих (у табл. 4) програм та ініціатив може застосовуватися до стимулювання смартизації промислового виробництва як з боку попиту, так і боку пропозиції. Але визначення конкретних програм фінансово-економічного стимулювання потребує ідентифікувати у нормативно-правовому полі ті товари, послуги та виробництва, які відповідають технологіям Індустрії 4.0 а отже, забезпечують розширення смартвиробництва.

Чинний підхід, який, наприклад, застосовує уряд та Державна служба статистики України (Держстат) (Верховна Рада України, 2022), використовує коди УКТ ЗЕД (Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності) для розподілу товарів на групи за ступенем їхньої технологічної складності, нерелевантний сучасності. Так, згідно з цим класифікатором, надрукований за допомогою 3D-друку горщик для квітів чи деталь для БПЛА будуть віднесені до різних категорій.

«Горщик для квітів» є простим господарським виробом з пластмаси, що класифікується в УКТ ЗЕД під групою 39 (пластмаси та вироби з них, наприклад код 3924 90 – інші господарські вироби з пластмас), і буде віднесений до середньонизькотехнологічної (medium-low technology).

Метод виробництва (3D-друк) не змінює базову класифікацію, оскільки технологічність оцінюється за галуззю та типом продукту, а не за конкретним процесом. 3D-друк вважається інноваційним, але для простих пластикових виробів (як горщики) це не піднімає рівень до високотехнологічного.

Натомість, створений за допомогою 3D-друку пластиковий гвинт БПЛА як складова пропелера може бути визначений під кодом УКТ ЗЕД 8807 10 00 00 («Пропелери та ротори, їхні частини»), оскільки гвинт є специфічною частиною безпілотного літального апарату, що відповідає групі 88. Цю групу можна віднести до високотехнологічної.

Тому, за аналогією до чинного переліку товарів, щодо яких визначено ступінь локалізації⁴, доцільно створити реєстр (1) товарів із зазначенням ступеня технологічності відносно використання технологій Індустрії 4.0; (2) послуг із зазначенням ступеня технологічності відносно використання технологій Індустрії 4.0; (3) робіт із зазначенням ступеня технологічності відносно використання технологій Індустрії 4.0.

Якщо, наприклад, смартфон виробляється в Україні⁵, ступінь його локалізації буде незначним, оскільки переважна більшість комплектуючих імпо-

---

⁴ Див.: список локалізованих товарів на 2025 (Електронна система публічних закупівель Prozorro, n.d.). <https://prozorro.gov.ua/uk/search/products?yearCreated=2025>

⁵ Український бренд Sigma mobile <https://sigmamobile.net/products/smartfony/>.

ртується. Водночас наявність саме такого бізнесу формує потенціал для подальшого започаткування суттєво локалізованого виробництва. Тому на середньострокову перспективу для такого виробництва доцільно встановити менші вимоги до ступеня локалізації.

Поєднання цих переліків із ступенем локалізації створює умови для відповідного таргетування державних закупівель та застосування інших інструментів фінансово-економічного стимулювання розвитку смартпромисловості. У контексті цього перспективним напрямом є розгортання регуляторних «пісочниць», тобто платформ (Устименко та ін., 2025), на базі індустріальних парків для апробації спеціальних режимів стимулювання розвитку смартпромисловості без порушення торговельних угод про зони вільної торгівлі.

Висновки

Перетворення промисловості у смартпромисловість є історично обумовленим трендом. Аналіз світових трендів, зокрема моделі Р. Лоуренса, в середньому підтверджує односторонній рух кривої: зростання ВВП на душу населення призводить до скорочення частки виробництва у ВВП, але не навпаки. Україна, перетнувши пік зайнятості в промисловості на початку 1990-х, переживає прискорену деіндустріалізацію, ускладнену маятниковими коливаннями динаміки ВВП на душу населення. Як показує аналіз статистичних даних, випадки середньо- та довгострокової реіндустріалізації на національному рівні є поодинокими, але доводять принципову можливість таких процесів, зокрема в Україні.

Хоча в довгостроковій перспективі частка промисловості у процесі її трансформації відповідно до технологій Індустрії 4.0 буде знижуватися, і з позицій статистичного обліку буде надалі відігравати меншу роль, але насправді потребувати більше уваги для збереження інноваційного потенціалу та адекватного рівня економічної безпеки. Тому перед Україною стоїть завдання випереджувальної смартизації промисловості, яка має позитивно впливати на загальноекономічний стан. З огляду на те, що промисловий розвиток в Україні не перетворюється у загальні економічні здобутки, встановлений урядом цільовий орієнтир у 20% частки переробної промисловості в структурі ВВП доцільно доповнити такими загальноекономічними орієнтирами, як обсяг ВВП на душу населення.

Фокусування державної політики «Зроблено в Україні» на стимулюванні випуску вітчизняної смартпродукції з використанням смарттехнологій є актуальним завданням для забезпечення реіндустріалізації, адекватної сучасним вимогам. У підсумку головною метою смартизації промисловості має бу-

ти довгострокове і стає збільшення реального ВВП відповідно до принципів економічної безпеки.

На основі проведеного аналізу окреслено такі рекомендації. З огляду на те, що чинні класифікатори (наприклад, УКТ ЗЕД) неадекватні для оцінювання технологічності в еру Індустрії 4.0/5.0, оскільки ігнорують особливості процесів виробництва (наприклад, 3D-друк), доцільно створити реєстри та градації товарів, послуг та робіт щодо їхньої відповідності технологіям Індустрії 4.0. Це дасть змогу посилити акценти державної політики «Зроблено в Україні» на сучасному високотехнологічному секторі. Також потенційно корисним є розгортання спеціальних регуляторних режимів на базі індустріальних парків для тестування стимулів розвитку смартпромисловості без порушення міжнародних зобов'язань. Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні розвитку смартпромисловості як ключової детермінанти державної політики України. У процесі вивчення теми адаптовано модель деіндустріалізації Р. Лоуренса, що виявило унікальну для України аномалію: скорочення промислового сектору відбувається на тлі економічної деградації, а не модернізації. Це дало змогу розширити обґрунтування концепції «локального протекціонізму» як основи для промислової політики в умовах обмежених ресурсів та геополітичних викликів. Практична новизна проявляється у запропонованому інструментарії: створенні реєстрів товарів, послуг та робіт за рівнем технологічності (Індустрія 4.0) та запровадженні «регуляторних пісочниць» на базі індустріальних парків. Ця пропозиція вирішує системну проблему неадекватності чинних класифікаторів і дає змогу цілеспрямовано підтримувати високотехнологічні виробництва.

Подальші дослідження передбачають моделювання кількісного економічного впливу регуляторних режимів на стимулювання розвитку смартпромисловості.

Подяка

Стаття підготовлена в межах «Комплексного наукового дослідження щодо актуалізації промислової політики України на принципах Індустрій 4.0 та 5.0» Інституту економіки промисловості НАН України за рахунок бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення проведення державними науковими установами наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за результатами державної атестації, та бюджетної теми «Фінансово-економічне стимулювання розвитку смартпромисловості» (державний реєстраційний номер роботи 0122U002519).

Список використаної літератури

- Амоша, О., Лях, О., Солдак, М., Череватський, Д. (2018). Інституційні детермінанти впровадження концепції смарт-спеціалізації: приклад старопромислових шахтарських регіонів України. *Журнал європейської економіки*, 17(3), 310-44, <https://jeej.wunu.edu.ua/index.php/ukjee/article/view/1341>
- Венгер, В. В. (2020). Світовий досвід реалізації моделей промислової політики. *Ефективна економіка*, (2). <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.70>
- Верховна Рада України. (2022). Закон України «Про митний тариф України», № 2697-IX від 19.10.2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>
- Верховна Рада України. (2024a). Проект Закону «Про промислову політику та прогнозованість реального сектору економіки», № 11331 від 11.06.2024. <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44388>
- Верховна Рада України. (2024b). Проект Закону «Про промислову політику та забезпечення безперервності підприємницької діяльності в умовах воєнного стану», № 11331-1 від 17.06.2024. <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44412>
- Верховна Рада України. (2024c). Проект Закону «Про засади державної промислової політики», № 11331-2 від 17.06.2024. <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44413>
- Вишневський, В. П. (2022). Цифрові технології та проблеми розвитку промисловості. *Економіка України*, 65(1), 47-66. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.01.047>
- Вишневський, О. С. (2023). Смарт-промисловість: визначення та теорія стимулювання розвитку на основі локального протекціонізму. *Економіка промисловості*, (3), 5-27. <https://doi.org/10.15407/econindustry2023.03.005>
- Дейнеко, Л., Ципліцька, О., Кушніренко, О., Гахович, Н., Завгородня, М. (2023). Міжнародний досвід повоєнного відновлення промисловості. *Економіка України*, 66(6), 23-52. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.06.023>
- Електронна система публічних закупівель Prozorro. (n.d.). *Перелік локалізованих товарів на 2025 рік*. <https://prozorro.gov.ua/uk/search/products?yearCreated=2025>
- Залознова, Ю. (2024). Українська промисловість: сучасні виклики та проблеми розвитку. *Економіка України*, 61(3), 49-68. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.03.049>

- Зроблено в Україні. (n.d.). *Програми*. <https://madeinukraine.gov.ua/#production>
- Кабінет Міністрів України. (2024, 31 грудня). Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р «Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#n14>
- Кушніренко, О. (2020). Промисловість України перед викликами індустрії 4.0: оцінка обмежень і завдання політики. *Економіка України*, 63(5), 53-71. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.05.053>
- Мазур, В. (2016). Проблеми промислової політики в Україні. *Економіка України*, 59(11), 3-18. <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/view/2016-11-1>
- Міністерство економіки, довкілля і сільського господарства України. (2025а, 4 квітня). Данія виділить 6,7 млрд крон на підтримку України та розвиток української оборонної промисловості. <https://me.gov.ua/News/Detail/b2578f76-00f7-418f-be0d-3cac9628a2c5?lang=uk-UA&isSpecial=True&title=Daniia>
- Міністерство економіки, довкілля і сільського господарства України. (2025а, 11 серпня). *Зроблено в Україні*. <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2ed8e355-81de-49ea-9bdd-ba28db7e0710&title=ZroblenoVUkraini>
- Підоричева, І. Ю., Баш, А. С. (2025). Відновлення спеціальних економічних зон в Україні: курс на реіндустріалізацію та структурну перебудову економіки у воєнно-повоєнному періоді. *Економіка промисловості*, 109, 20–37. <http://doi.org/10.15407/econindustry.2025.01.020>
- Тунік-Фриз, В. (2025, 21 квітня). Трамп вимагає від ФРС "негайно" знизити облікову ставку. *Економічна правда*. <https://epravda.com.ua/finances/tramp-tisne-na-ochilnika-frs-805742/>
- Торгово-промислова палата України. (2025). *Звіт «Барометр бізнесу» за серпень 2025 р.* [in Ukrainian]. <https://uccr.org.ua/barometr-biznesu/zvit-barometr-biznesu-za-serpen-2025>
- Устименко, В., Джабраїлов, Р., Малолітнева, В., Сєребряк, С. (2025). Регуляторна «пісочниця» (платформа) як форма інноваційно орієнтованого правового експерименту: досвід європейського союзу та перспективи розвитку національного законодавства. *Economics and Law*, 77(2), 3–23. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.003>
- Центр економічної стратегії. (n.d.). *Трекер економіки України під час війни*. <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>
- Bulfone, F., Ergen, T., Maggor, E. (2024, September) *The political economy of conditionality and the new industrial policy* (MPIfG Discussion Paper No. 24/6). Max Planck Institute for the Study of Societies.

- https://www.researchgate.net/publication/384354767_The_Political_Economy_of_Conditionality_and_the_New_Industrial_Policy
- Calvino, F., Dechezleprêtre, A., De Lyon, J., Dernis, H., & Vitkova, A. (2025). *Productivity among firms patenting in fourth industrial revolution technologies: A focus on Canadian firms* (OECD Science, Technology and Industry Working Papers No. 2025/18). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/4b014905-en>
- De Meo, L. (2023, March 9). *Cars of the future: More software than hardware?* [Post]. LinkedIn. <https://www.linkedin.com/pulse/cars-future-more-software-than-hardware-luca-de-meo/>
- Di Carlo, D., & Schmitz, L. (2023). Europe first? The rise of EU industrial policy promoting and protecting the single market. *Journal of European Public Policy*, 30(10), 2063-2096. <https://doi.org/10.1080/13501763.2023.2202684>
- Donnelly, S. (2023). Semiconductor and ICT industrial policy in the US and EU: Geopolitical threat responses. *Politics and Governance*, 11(4), 129-139. <https://doi.org/10.17645/pag.v11i4.7031>
- Durand, C. (2023, May 15). Hollow states. *Sidecar*. <https://doi.org/10.64590/27r>
- European Commission. (2023, February 1). Communication: A Green Deal Industrial Plan for the net-zero age. https://commission.europa.eu/document/41514677-9598-4d89-a572-abe21cb037f4_en
- European Parliament. (2021, June). *South Korea's pledge to achieve carbon neutrality by 2050* [Briefing]. European Parliamentary Research Service. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690693/EPRS_BRI\(2021\)690693_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690693/EPRS_BRI(2021)690693_EN.pdf)
- Györffy, D. (2024). Liberal and illiberal industrial policy in the EU: The political economy of building the EV battery value chain in Sweden and Hungary. *Comparative European Politics*, 22, 574-593. <https://doi.org/10.1057/s41295-023-00374-0>
- Huawei. (2025, May 15) *World's first fleet of 100 5G-A autonomous electric mining trucks launched at Yimin Mine*. <https://www.huawei.com/en/news/2025/5/yimin-Huaneng-Intelligent-Mining>
- Lawrence, R. Z. (2024, August). *Behind the curve: Can manufacturing still provide inclusive growth?* Peterson Institute Press.
- Lawrence, R. Z. (2025, February 24). Manufacturing makes way to services. *China Daily, Hong Kong Edition*. <https://www.chinadailyasia.com/upload/main/pdf/2025/02/24/ca79e80ef639d6d8570767133c2036ba.pdf>
- Leonard, J., Mancini, D. P., & Kehnscherper, L. (2025, July 5). BlackRock halted Ukraine Fund talks after Trump's election Win. *Bloomberg*.

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2025-07-05/blackrock-halted-ukraine-fund-talks-after-trump-s-election-win?srnd=homepage-europe>

- Mariotti, S. (2025). "Open strategic autonomy" as an industrial policy compass for the EU competitiveness and growth: The good, the bad, or the ugly? *Journal of Industrial and Business Economics*, 52, 1-26. <https://doi.org/10.1007/s40812-024-00327-y>
- OECD. (2025a). *An institutional framework for industrial policies* (OECD Science, Technology and Industry Policy Papers No. 180). <https://doi.org/10.1787/0135eaba-en>
- OECD. (2025b). *Quantifying industrial strategies 2019-2022: Trends and priorities across 11 OECD countries* (OECD Science, Technology and Industry Policy Papers No. 179). <https://doi.org/10.1787/91e20a26-en>
- OECD. (2025c). *The market implications of industrial subsidies* (OECD Trade Policy Papers No. 296). <https://doi.org/10.1787/e40b793f-en>
- Reynolds, E. (2025, January 31). Trump's industrial policy is more continuity than disruption. *Project Syndicate*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/trump-industrial-policy-similar-to-biden-administration-by-elisabeth-reynolds-2025-01>
- Rodrik, D. (2024, April 16). America's manufacturing renaissance will create few good jobs. *Project Syndicate*. <https://www.project-syndicate.org/commentary/us-manufacturing-employment-falling-despite-investment-policies-by-dani-rodrik-2024-04?barrier=accesspaylog>
- Smith, T. J. (2025, April 3). Trump is promising a manufacturing renaissance. Is that even possible? *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2025/04/03/business/economy/trump-tariffs-us-manufacturing-economy.html>
- The White House. (2025, April 2). *Fact Sheet: President Donald J. Trump declares national emergency to increase our competitive edge, protect our sovereignty, and strengthen our national and economic security*. <https://www.whitehouse.gov/fact-sheets/2025/04/fact-sheet-president-donald-j-trump-declares-national-emergency-to-increase-our-competitive-edge-protect-our-sovereignty-and-strengthen-our-national-and-economic-security/>
- U.S. Congress. (2022a, August 9). *H.R. 4346 – Chips and Science Act* (Pub. L. No. 117-167, 117th Cong.). <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/4346>
- U.S. Congress. (2022b, August 16). *H.R. 5376 – Inflation Reduction Act of 2022* (Public Law No. 117-169, 117th Cong.). <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/5376>
- Walt, S. M. (1987). *The origins of alliances*. Cornell University Press.

World Bank. (n.d.-a). *GDP per capita (constant 2015 US\$)* [Dataset]. World Bank Group. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD>

World Bank. (n.d.-b). *Manufacturing, value added (% of GDP)* [Dataset]. World Bank Group. <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.ZS>

World Bank. (n.d.-c). *Employment in industry (% of total employment) (modeled ILO estimate)* [Dataset]. World Bank Group. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.IND.EMPL.ZS>

World Bank. (n.d.-d). *Manufacturing, value added (% of GDP) –Korea, Rep., Mexico, Turkiye* [Dataset]. World Bank Group. <https://data.worldbank.org/indicator/NV.IND.MANF.ZS?locations=KR-MX-TR>

Отримано: 23 липня 2025 р.

Рецензовано: 7 серпня 2025 р.

Рекомендовано до друку: 3 вересня 2025 р.